

EVALUATIE UITVOERING GELDERS ENERGIE AKKOORD – managementsamenvatting

Het Gelders Energie Akkoord is in 2015 gesloten tussen ca. 100 partijen om gezamenlijk te komen tot een klimaatneutraal Gelderland in 2050. In 2016 is een Uitvoeringsplan vastgesteld met daaraan gekoppelde doelen en activiteiten. Vanaf 2015 is het GEA-systeem uitgebreid tot 220 partners, die samenwerken aan de gestelde doelen uit het Uitvoeringsplan. Ze doen dat aan 5 leidende programmatafels en aan 30 overige tafels (werktafels, thematafels, faciliterende tafels). Het geheel wordt ondersteund door een Secretariaat. Met de intenties en aanpak uit 2015 en 2016 heeft GEA een voorhoederol ingenomen in Nederland wat betreft het proces om te komen tot structurele energietransitie op de schaal van de provincie.

Onderzoeksproces

De evaluatie van de uitvoering van het Gelders Energieakkoord richt zich op 3 hoofdvragen:

- Worden de gestelde doelen in het Gelders Energie Akkoord gerealiseerd?
- Werkt het GEA-netwerk optimaal om de beoogde resultaten te bereiken?
- Hoe verder met de samenwerking in de energietransitie in Gelderland?

In het onderzoeksproces is een zelfbeeld gevormd vanuit deelnemers aan en betrokkenen bij de uitvoering van het GEA. Dit zelfbeeld is gevormd vanuit interviews met 20 sleutelpersonen, dialoogsessies met 26 direct betrokkenen aan diverse tafels en een enquête met 137 respondenten uit het brede GEA-netwerk.

Daarnaast is een expertbeeld gevormd door de onderzoekers op basis van casusonderzoek, documenten- en informatieanalyse en beoordeling van de kenmerken van de samenwerking in een open netwerkorganisatie op basis van professionele normen en ervaringen.

In de rapportage is een weergave gegeven van de bevindingen vanuit de verschillende onderzoeklijnen en het aldus ontwikkelde zelfbeeld en expertbeeld. De onderzoekers hebben op basis van deze bevindingen de onderzoeksvragen beantwoord, conclusies getrokken over de uitvoering van het GEA en adviezen geformuleerd voor het vervolg van de samenwerking bij de realisatie van de doelen van Klimaatneutraal Gelderland 2050.

Beantwoording hoofdvraag 1: worden de GEA-doelen gehaald?

In het Gelders Energie Akkoord en het Uitvoeringsplan worden drie soorten doelen geformuleerd:

- *Inhoudelijke* klimaat- en energie doelen, aansluitend bij het SER-Energieakkoord van 2014;
- *Operationele* uitvoeringsdoelen in de vorm van uit te voeren activiteiten, programma's en projecten om de inhoudelijke doelen te kunnen halen;
- *Procesdoelen* gericht op verbreding en verdieping van de beweging naar energietransitie en klimaatneutraliteit bij zoveel mogelijk partijen in Gelderland.

Uit de evaluatie blijkt dat de meetbaarheid van ieder van deze 3 soorten doelen deels wel en deels niet mogelijk is en dus slechts gedeeltelijk plaatsvindt. Daar waar meting plaats vindt is sprake van een wisselend beeld ten aanzien van de doelbereiking. De procesdoelen zijn goed gehaald, de operationele doelen gedeeltelijk en de inhoudelijke doelen (nog) niet, waardoor de beoogde trendbreuk in de ontwikkeling naar energie efficiency en duurzame energie nog niet zichtbaar is.

Beantwoording hoofdvraag 2: werkt het GEA-netwerk optimaal?

Het GEA-netwerk is als open netwerkorganisatie met gelijkwaardige partijen zeer geschikt gebleken om een brede beweging van veel partijen, ideeën en activiteiten gericht op de energietransitie in

Gelderland op gang te brengen. Er zijn in die beweging ook strategische lijnen voor de toekomst geïdentificeerd waarlangs de doelstellingen haalbaar kunnen worden gemaakt. In de vorm waarin het GEA-systeem nu functioneert is het niet of minder geschikt om “van plan naar realisatie” te komen. Dit gebrek aan effectiviteit in de uitvoering van de GEA-doelen is deels een inherent probleem van de gekozen organisatievorm. Daarbinnen is ook sprake van een beperkte strategische sturing op het geheel van het GEA-proces. De beperkte effectiviteit van en gebrek aan transparantie in de rollen van partijen in het GEA-systeem heeft aanleiding gegeven tot frustratie en afhaakgedrag bij diverse deelnemers (waaronder koplopers), vermindering van vertrouwen in het GEA-traject als geheel en van partijen in elkaar.

Om de noodzakelijke doelen op het gebied van klimaat en energie in Gelderland te halen blijft samenwerking tussen de bij de GEA-uitvoering betrokken actoren essentieel, maar het is wel nodig het daarvoor toe te passen samenwerkingsmodel opnieuw te definiëren. Om de komende jaren meters te kunnen maken in de klimaat- en energietransitie in Gelderland is het nodig om:

- tot hercontractering tussen partijen te komen op doelen en rollen per 2050 en in tussenjaren 2020, 2023 en 2030 in een nieuw Klimaat- en Energie Akkoord Gelderland.
- een nieuw ontworpen integraal samenwerkingsmodel in te richten met een meervoudige functie en een daarop afgestemde gedifferentieerde besturing en organisatie inclusief stroomlijning van het hiervoor benodigde financieringsinstrumentarium.

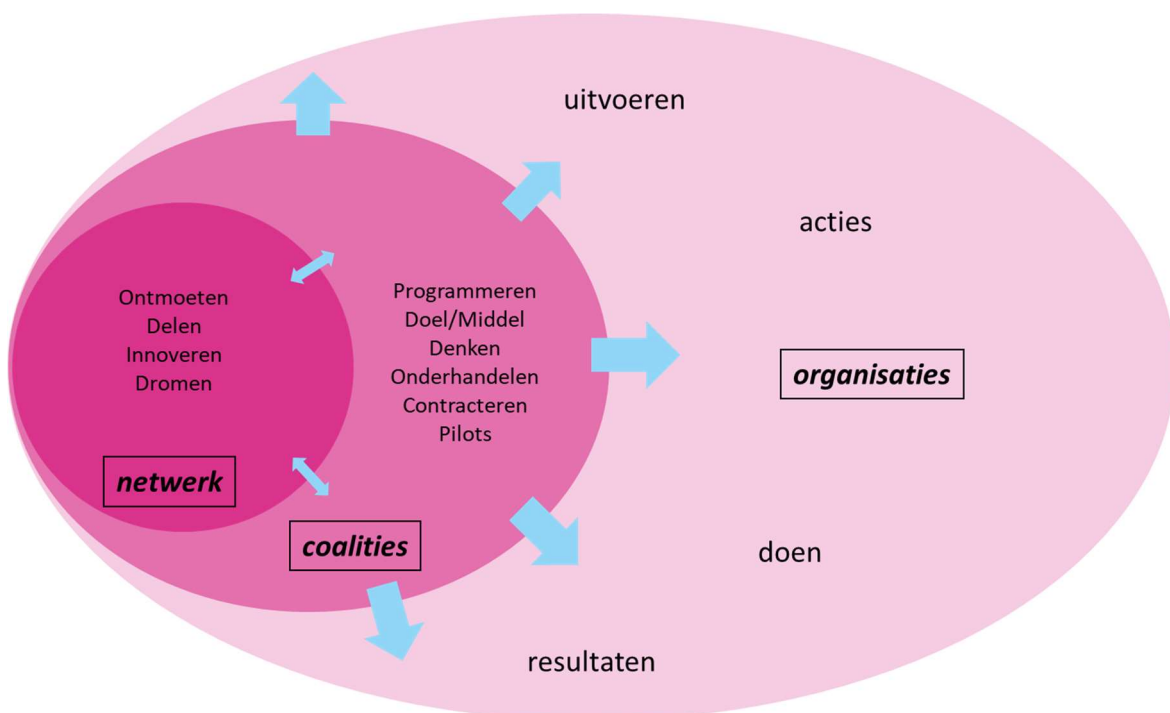
Beantwoording onderzoeksvraag 3: Hoe verder?

Om meters te kunnen maken richting klimaatneutraal Gelderland 2050 is nodig dat actoren in het netwerk zich heroriënteren op hun doel en rol in de volgende fase van de energie- en klimaatbeweging in Gelderland op basis van de gewijzigde landelijke context en gebruik makend van de opgedane ervaringen in het GEA-traject. Samenwerking is daarbij noodzakelijk en de Gelderse schaal van organiseren biedt voor de komende jaren veel meerwaarde daarbij.

Adviezen ten aanzien van het vervolg van de samenwerking voor klimaatneutraal Gelderland 2050

1. Wij adviseren dat voor de realisatie van klimaat- en energiedoelstellingen in Gelderland de samenwerking tussen relevante actoren wordt vernieuwd op basis van een te herformuleren en actualiseren Klimaat- en Energie Akkoord Gelderland (KEAG). Hierin komen afspraken over:
 - de lange termijn doelen voor klimaat en energiedoelen in Gelderland met tussenstappen
 - monitoring van deze doelen door een door alle partijen geaccepteerd en gedragen monitorinstrumentarium, door onafhankelijke kennispartners te onderhouden
 - clusters van interventies (/programma's) die het meest bijdragen aan realisatie van de doelstellingen;
 - KEAG-sturing, governance en organisatie in een herontworpen samenwerkingsmodel;
 - middelen en randvoorwaarden voor uitvoering van het Akkoord.
2. Wij adviseren partijen om hun rollen en positie in de realisatie van dit nieuw op te stellen Akkoord opnieuw te definiëren met als uitgangspunten:
 - Toekomstige basisinfrastructuur van regio's/gemeenten (Regionale Energie Strategie) in de uitvoering van klimaat -en energiedoelen
 - duidelijke positionering van Provincie als co-creërende speler in het KEAG-netwerk en partner in netwerkleiderschap met andere actoren;
 - commitment van alle partijen voor doelbereiking en investering daarin;

3. Wij adviseren een gelaagd samenwerkingsmodel tussen partijen uitgaand uit van drie “ringen” (zie schema hieronder):
- Samenwerking gericht op kennis delen, inspiratie, netwerk- en alliantievorming, innovatie/ problemsolving, tussen en met een brede groep van actoren en partijen in Gelderland in een open netwerkaanpak.
 - Samenwerking gericht op het voorbereiden en gereed maken voor uitvoering van gezamenlijk opgestelde programma’s voor klimaat- en energietransitie in daarvoor toegesneden coalities met gecommitteerde actoren.
 - Samenwerking gericht op daadwerkelijke uitvoering en realisatie van klimaat- en energieprogramma’s op brede schaal aan de hand van programma-akkoorden/overeenkomsten door reguliere markt-, overheids-, en andere organisaties.

4. Wij adviseren een hierop toegesneden model voor besturing en organisatie te ontwerpen en in te richten en doen in de rapportage daarvoor enige suggesties.
5. Wij adviseren een dialoog- en besluitvormingproces naar aanleiding van deze evaluatie met de volgende stappen:
1. Bespreking resultaten evaluatie in open dialoog in actorennetwerk (conferentie)
 2. Bezinning (kern)partijen in uitvoering GEA op doelen en eigen rollen (bedrijfsleven, Alliander, Provincie gemeenten/regio’s, NGO’s, kennisinstituten, anderen).
 3. Voorbereiding en sluiten nieuw Klimaat- en Energie Akkoord Gelderland
 4. Voorbereiden/kwartiermaken herontwerp uitvoeringsorganisatie incl. financieringsinstrumenten

Leiderschap en sturing voor de uitvoering van dit stappenplan ligt bij de Stuurgroep GEA. De stappen kunnen deels parallel worden gezet zodat de start per 1 januari 2019 mogelijk wordt.